

मुक्तस्वाध्यायपीठम्
(Institute of Open & Distance Education)

केन्द्रीयसंस्कृतविश्वविद्यालयः
५६-५७, इन्स्टीट्यूशनल एरिया, जनकपुरी,
नवदेहली-११० ०५८

आचार्यः, द्वितीयवर्षम् (ज्यौतिषम्) (प्रथमपत्रम्)
प्रदत्तकार्यम् (Assignment)

2022-23

पत्रम् - ..... विषयः - .....
अध्येतुः नाम - ..... पञ्जीकरणसंख्या - .....
अध्येतुः कृते एतत्पुस्तिकाप्रेषणदिनाङ्कः - .....
अध्येत्रा उत्तराणि विलिख्य एतत्पुस्तिकाप्रत्यर्पणदिनाङ्कः - .....

अध्येतुः हस्ताक्षरम्

मूल्याङ्कनकर्तुः नाम .....
मूल्याङ्कनकर्त्रा एतत्पुस्तिकाप्राप्तिदिनाङ्कः .....
मूल्याङ्कनकर्त्रा मूल्याङ्कनानन्तरं संस्थाने समर्पणदिनाङ्कः .....
अध्येत्रा प्राप्ताङ्काः

खण्डाः	निर्धारिताङ्काः	प्राप्ताङ्काः
खण्डः - क	20 X 02 = 40 अङ्काः	
खण्डः - ख	05 X 08 = 40 अङ्काः	
खण्डः - ग	02 X 10 = 20 अङ्काः	
	पूर्णाङ्काः - 100	प्राप्ताङ्काः -

मूल्याङ्कनपुरस्सरं परामर्शैः सह अध्येतुः कृते एतत्पुस्तिकायाः पुनःप्रेषणदिनाङ्कः - .....

मूल्याङ्कनकर्तुः हस्ताक्षरम्

स्थानम् .....

दिनाङ्कः .....

आचार्यः, द्वितीयवर्षम् (ज्यौतिषम्) - प्रथमपत्रम्

विषयः - सूर्यसिद्धान्तः (उपपत्तिसहितः)

पूर्णाङ्काः-100

निर्देशः - अस्य प्रश्नपत्रस्य शतम् (100) अङ्काः निर्धारिताः सन्ति एवम् अस्मिन् त्रीणि (3) खण्डानि सन्ति। अध्येत्रा एषु समाहितानां प्रश्नानामुत्तरं पृथग्विहित-विस्तृत-निर्देशानुसारेण देयम्।

Note - This paper is of one hundred (100) marks containing three (3) sections. Candidates are required to attempt the questions contained in these sections according to the detailed instructions given therein.

खण्डः - क

प्रश्नाः - विंशतिः समाधेयाः

अङ्काः - 02 x 20 = 40

निर्देशः : अस्मात् खण्डात् केचन विंशतिः (20) प्रश्नाः समाधेयाः।

Note : This section contains twenty five questions . Out of these twenty (20) questions should be answered.

1. अचिन्त्यमिति कस्य विशेषणम् ?
2. मूर्तकालस्य अपरा संज्ञा का ?
3. षड्भिः प्राणैः _____ स्यात् ?
4. सावनदिनस्य परिभाषां लिखत ।
5. चतुर्युगमानं सूर्याब्दसंख्यया कियत् ?
6. कति मन्वन्तराणि सन्ति ?
7. प्रवहवायुवेगेन ग्रहर्क्षाणि कस्यां दिशि गच्छन्ति ?
8. “पौष्णान्ते भगणः स्मृतः” इत्यस्य तात्पर्यं किम् ?
9. महायुगीयसूर्यभगणसंख्या का ?
10. उच्चं नाम किम् ?
11. भवन्ति शशिनो मासाः _____ ।
12. चान्द्रमासाः - सौरमासाः = _____ ।
13. “प्रोद्ध्यस्सृष्टेस्ततः कालं” इत्यत्र कः सृष्टिकालः ?
14. मासाधिपानयनसूत्रं लिखत
15. मध्यमभूपरिधेः मानं कियत् ?
16. विक्षेपो नाम कः ?
17. ग्रहाणां गतिहेतवः के ?
18. _____ प्रथमं ज्यार्धमुच्यते ।
19. एकस्मिन् वृत्तपादे कति ज्यार्धानि भवन्ति ?
20. त्रिज्यायाः मानं कियत् ?

21. उत्क्रमज्यापिण्डसाधनं कथम् ?
22. का नाम क्रान्तिः ?
23. क्रान्तिसाधनसूत्रं लिखत ।
24. पञ्चाङ्गानि कानि ?
25. अमावास्यान्ते सूर्यचन्द्रयोः स्फुटान्तरं कियत् ?

खण्डः - ख

प्रश्नाः - पञ्च समाधेयाः

अङ्काः- 08 x 05 = 40

निर्देशः - अस्मात् खण्डात् केचन पञ्च (05) प्रश्नाः समाधेयाः। प्रत्येकं प्रश्नः प्रायः शतशब्दैः (100) समपेक्ष्यते।

Note : This section contains eight questions. Out of these five (05) questions should be answered. Each question should be answered in about one hundred (100) words.

1. अहर्गणानयनसूत्रं साधारं लिखत ।
2. गौरववर्षानयनं कथमिति साधारं प्रतिपादयत ।
3. ज्यापिण्डसाधनं कथमिति विवृणुत ।
4. कोटिज्यासाधनं कथमिति निरूपयत ।
5. ग्रहाणां सावनाहोरात्रासुसाधनं कथमिति वर्णयत ।
6. नक्षत्रसाधनं साधारं लिखत ।
7. वारक्रमः कथमिति सचित्रं निरूपयत ।
8. अधिमास-क्षयमासयोः विषये लिखत ।

खण्डः - ग

प्रश्नाः - द्वौ समाधेयौ

अङ्काः- 10 x 02 = 20

निर्देशः - अस्मात् खण्डात् द्वौ (02) प्रश्नौ समाधेयौ । प्रत्येकं प्रश्नः प्रायः त्रिशतशब्दैः (300) समपेक्ष्यते।

Note : This section contains four questions. Out of these two (02) questions should be answered. Each question should be answered in about three hundred (300) words.

1. “इत्थं युगसहस्रेण भूतसंहारकारकः कल्पो ब्रह्मा अहः प्रोक्तम्” साधयत ।
2. ग्रन्थोक्तप्रकारेण कालप्रभेदान् साधारं निरूप्य सूक्ष्मकालविषये विवृणुत ।
3. स्पष्टग्रहसाधनक्रमं प्रपञ्चयत।
4. ग्रहाणां गतिविषये लिखत।

Filename: आचार्य 1st
Directory: C:\Users\msp\Documents
Template: C:\Users\msp\AppData\Roaming\Microsoft\Templates\Normal.dot
m
Title:
Subject:
Author: prasada bhat
Keywords:
Comments:
Creation Date: 11/7/2023 12:23:00 PM
Change Number: 27
Last Saved On: 12/5/2023 10:44:00 AM
Last Saved By: msp
Total Editing Time: 128 Minutes
Last Printed On: 12/7/2023 6:17:00 PM
As of Last Complete Printing
Number of Pages: 4
Number of Words: 1,243 (approx.)
Number of Characters: 7,088 (approx.)